BORAVAK DRUGA TITA U CRIKVENICI 7. KOLOVOZA 1961.

Zvonko Kalanj

Punih 16 godina dijeli nas od toga svečanog i radosnog dana kada je drug Tito posjetio Crikvenicu. Istina, nije to bio prvi posjet druga Tita Crikvenici jer je on još prije rata kao ilegalni politički radnik boravio u Crikvenici te prenoćio u kući Albina Starešine (hotel Slavija) kada je, skrivajući se pred policijom, bježao iz Omišlja na otoku Krku. Poslije oslobođenja je učinio prvi put posjet Crikvenici 1953. godine. Bilo je to na proputovanju Hrvatskim primorjem. To je bio iznenadni boravak druga Tita u Crikvenici koji je trajao svega jedan sat, ali je ostao u živom sjećanju stanovništvu Crikvenice i njene okolice.

Još su mi svježa i živa sjećanja na taj radosni trenutak 7. kolovoza 1961, trenutak pun uzbuđenja i radosti, želje da vidimo i pozdravimo druga Tita, najvećeg i najdražeg borca i rukovodioca, heroja naše Partije i revolucije.

Vijest o dolasku druga Tita došla je nenadano, ali se veoma brzo proširila i pronijela ne samo Crikvenicom već i svim okolnim mjestima — od Dramlja preko Jadranova do Drivenika, Triblja i Grižana do Selaca i dalje, do svih mjesta i sela bivše općine Crikvenica i susjedne komune Novi Vinodolski, do Senja i Kraljevice, pa i mnogo dalje, do Rijeke. S jednakim, neskrivenim oduševljenjem ona se pronijela i među mnogobrojnim turistima ne samo u Crikvenici već i u svim drugim obalnim mjestima — Selcima, Dramlju, Novom Vinodolskom i dr. U to vrijeme boravilo je na području ovih dviju općina više od 20.000 domaćih i stranih turista, pa su mnogi poželjeli vidjeti i pozdraviti druga Tita.

Vremena za organizaciju dočeka bilo je veoma malo, pa je trebalo brzo i operativno raditi kako bi najdraži gost našeg mjesta bio što svečanije i dostojnije dočekan. Drug Tito je u Crikvenici tada dočekao predsjednika Gane — Kvame Nkrumaha, pa je negdje u ranim prijepodnevnim satima pred crikveničku luku stigao ratni brod Galeb, što je već samo po sebi pobudilo interes, a vrlo brzo razdraganost i neskrivenu radost kada se pronijela vijest o dolasku druga Tita.

Zajedno s tadašnjim sekretarom Općinskoga komiteta Saveza komunista pok. Veljkom Lončarićem, predsjednikom Općinskog odbora Socijalističkog saveza drugom Oktavijanom Domijanom te predstavnicima ostalih društveno-političkih organizacija — Saveza boraca, Narodne omladine, s predstavnicima privrede i ostalima formirali smo odbor za doček i podijelili zadatke oko dočeka. Bili smo jednodušni u tome da drugu Titu pripremimo doček u središtu Crikvenice, na obali pred hotelom Miramare, gdje je prostor omogućivao pristup većem broju građana i turista, a neposredno na samoj obali u blizini najljepšeg parka u Crikvenici i poznate lijepe crikveničke plaže. Ja sam dobio zadatak da pripremim riječ dobrodošlice i pri dolasku pozdravim druga Tita u ime građana Crikvenice i općine Crikvenica.

Iako se dolazak druga Tita očekivao negdje oko 10 sati, već sat prije toga sve su ulice i trgovi Crikvenice bili puni građana i turista koji su željno očekivali ovaj radosni trenutak. Hiljade pionira i školske djece očekivalo je s cvijećem i zastavicama u žagoru i pjesmi pojavu kolone automobila iz pravca Rijeke s drugom Titom, nekoliko desetaka čamaca, ribarskih brodova i brodica u crikveničkoj luci bilo je načičkano građanima i radoznalim turistima oko broda Galeb koji je svojim krmenim dijelom pristao na vrh crikveničkog lukobrana, očekujući Tita i njegova dragog gosta Kvame Nkrumaha. Tisuće turista napustilo je toga lijepog sunčanog dana plaže i strpljivo čekalo, s uzbuđenjem i i radošću. Sve se živo i pokretno toga vrućeg, ljetnjeg prijepodneva slilo na obalu i crikvenički trg Narodnoga heroja Nikole Cara, na Štrosmajerovo šetalište i pred hotel Miramare. Bio je to velik, radostan dan i trenutak za Crikvenicu i njene građane, za sve nas. Radost i uzbuđenje bilo je popraćeno i strepnjom kod mene i ostalih drugova iz odbora za doček, da li će sve biti u redu, da li će sve ispasti po planu. Uskoro su mjesna sirena, sirene na brodovima u luci i automobilske sirene najavile dugo očekivani trenutak, pojavila se kolona automobila s drugom Titom. Oduševljenje, pljesak, cvijeće, poklici: »Tito, Tito«, »Živio drug Tito« odjekivali su ovim živopisnim primorskim ljetovalištem.

Uzbuđenje je kulminiralo kada je drug Tito iz svojeg automobila koji se zaustavio pred hotelom Miramare — izišao, vedar i nasmijan, odzdravljajući mahanjem ruku tisućama oduševljenih građana i turista. Pristupio sam drugu Titu, s njime se rukovao i uputio mu riječi dobrodošlice. Sretan i radostan u tom trenutku, bio sam uzbuđen, pun treme, sa zebnjom, je li sve u redu, jesam li što izostavio. U pratnji druga Tita, koliko se sjećam, nalazili su se drugovi Ivan Krajačić, te Jovan Veselinov, i ostali. Drugu Titu sam predstavio ostale drugove koji su bili na dočeku: sekretara Općinskoga komiteta Saveza komunista pok. Veljka Lončarića, predsjednika Općinskog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda druga Oktavijana Domijana, drugaricu Nedu Andrić, potpredsjednika kotara Rijeka, te Ivicu Pavelića, predsjednika kotarskog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda kotara Rijeka i ostale drugove, a na ulazu terase hotela Miramare druga Vlada Krištafora, direktora hotelskog poduzeća Miramare.

Omladinke Vida Lovrić i Adela Murn, učenice Srednje ugostiteljske škole u Crikvenici, predale su drugu Titu bukete cvijeća.

Neposredno nakon toga predložili smo i ponudili drugu Titu da na terasi hotela Miramare, jednog od najstarijih crikveničkih hotela, sjednemo, što je drug Tito s odobravanjem prihvatio. Na čelo stola sjeo je drug Tito, a ja do njega, dok su ostali predstavnici društveno-političkog i privrednog života općine i kotara te drugovi iz pratnje druga Tita sjeli oko preostalog dijela stola. Svojom vedrinom, neposrednošću i bliskošću drug Tito je u trenutku stvorio atmosferu koja je i meni omogućila da se već tada osjetim slobodan, bez straha, treme i uzbuđenja. Drugu Titu i njegovim suradnicima ja sam tada u kratkom izlaganju dao osnovne podatke o crikveničkoj općini i njenim problemima, teškoćama, planovima i perspektivama.

Drug Tito je veoma pomno pratio moje izlaganje o privrednom i društveno-političkom trenutku općine. Sjećam se da sam tada iznio neke veoma kratke podatke o životu i životnoj egzistenciji stanovnika naše općine prije rata, o tegobama i teškim uvjetima života vinodolskih zidara i klesara, crikveničkih ribara i ugostiteljskih radnika, o štrajkovima i revolucionarnim idejama koje su se na tlu naše općine kod velikog broja radnih ljudi veoma rano javile. S posebnom pažnjom saslušao je drug Tito izlaganje o udjelu naroda ovoga kraja u narodnooslobodilačkoj borbi. Drug Tito je u nekoliko navrata u toku izlaganja, odajući priznanje takvu doprinosu, i sam isticao taj doprinos i s veoma mnogo poznavanja komentirao ga. U tom dijelu razgovora drug Tito je ispričao kako je prije rata i sam boravio u Crikvenici prilikom prelaska s otoka Krka, iz Omišlja, bježeći pred policijom stare Jugoslavije. Iznio je detalje toga prelaska i u živom mu je sjećanju ostala kuća, tadašnji hotel Slavija, u kojoj je prenoćio, a interesirao se i za tadašnjeg vlasnika toga hotela.

Ne manje interesa drug je Tito pokazao za onaj dio mojeg izlaganja koji se odnosio na privredni trenutak općine. Bilo je to vrijeme kada je privreda crikveničke općine, a napose turističko-ugostiteljska, počela snažnije kročiti naprijed i tražiti izlaz iz relativne zaostalosti. To su bile godine kada su prvi put poslije rata učinjeni znatni napori za rješavanje problema infrastrukture kao osnovice za dalji razvoj turističko-ugostiteljske privrede, osnovnog pravca razvoja ove općine. Drug Tito je mnogo interesa pokazao za taj dio problematike i interesirao se kako i dokle smo u tome stigli, te ukazao na neke probleme u tome razvitku naše općine i cijele zemlje. Drug Tito se posebno interesirao o životnom standardu građana, o borcima i njihovu položaju, o omladini, o radu organizacije Saveza komunista i dr. U tom dijelu razgovora sudjelovali su i drugovi pok. Veljko Lončarić, sekretar Općinskoga komiteta, te drugovi Oktavijan Domijan, predsjednik Općinskog odbora Socijalističkog saveza, drugovi Vlado Krištafor, direktor hotelskog poduzeća Miramare, drugarica Neda Andrić, potpredsjednik kotara Rijeka, i Ivica Pavelić, predsjednik kotarskog odbora Socijalističkog saveza kotara Rijeka.

U toku razgovora ponudili smo druga Tita malom zakuskom. Sjećam se da je tada drug Tito zaželio da bi najradije prihvatio nešto što je karakteristično, primorski. Naši ugostitelji ponudili su mu paškog sira, bodulskog pršuta, domaćeg grožđa i vrbničke žlahtine, što je Tito sa zahvalnošću prihvatio.

Tisuće građana i turista stajale su za to vrijeme neprekidno na ulicama i na trgu pred hotelom, skandirajući i pozdravljajući druga Tita. Sjećam se da je u jednom trenutku drug Tito ustao i krenuo prema trgu. Ogroman broj ljudi pohrlio mu je u susret, ruku uzdignutih na pozdrav, s poklicima i skandiranjem. Drug Tito zaustavio se na trenutak, sagnuo i poljubio jednu djevojčicu koja je iz ruku majke poletjela prema drugu Titu. Samo malo kasnije drug Tito se ponovo zaustavio kraj jedne starice koja mu je nešto šapnula u uho i pružila jedno pismo koje je drug Tito prihvatio i s odobravanjem toj starici dao do znanja da će poduzeti nešto za nju. Taj gest druga Tita, bio je, kao i uvijek, burno i s ovacijama pozdravljen.

U toku srdačne i nadasve prisne atmosfere sjećam se da je drug Krajačić u dva navrata podsjetio druga Tita na obvezu da se krene. U oba navrata drug Tito je odgovorio da mu je ovdje lijepo i da će stići, da ne treba žuriti.

O srdačnosti i prijaznosti te atmosfere, tog susreta s Titom, najbolje svjedoči činjenica da je drug Tito, nasmijan, vedar i razdragan, na svojim fotografijama koje su prisutni, a i mnogi koji su se našli u blizini, ponijela sa sobom, dijelio autograme. U jednom trenutku netko je od prisutnih predložio da se drug Tito slika s nama, što je drug Tito odmah prihvatio. To je učinio i na molbu prisutnih konobara hotela Miramare, a sjećam se da je tada u Crikvenici u hotelu Miramare boravila delegacija komunista iz Italije kao gost CK SKJ. Oni su poželjeli da se snime s Titom i bojažljivo su pitali smiju li to moliti. Kad je to čuo drug Tito, on je ustao i približio se, pozdravio delegaciju, s njima se kratko zadržao u razgovoru i nasmijan zajednički se slikao.

Nakon gotovo dva sata razgovora i boravka u našoj sredini druga Tita smo s oduševljenjem, veseli i razdragani, otpratili do »Galeba« koji je usidren čekao u crikveničkoj luci. Pri polasku drug Tito nas je pozvao da budemo gosti na »Galebu«. I opet ista slika, kao i na dolasku. Tisuće građana i turista, ovacije, pljesak, oduševljenje i radost, radost na nezaboravne trenutke susreta s velikim drugom i čovjekom.

U toku boravka na »Galebu« drug Tito nas je počastio te nastavio slobodan razgovor s nama i svojim suradnicima. Približavao se i trenutak dolaska uvaženoga gosta našeg Predsjednika, Kvame Nkrumaha. Drug Tito se za trenutak udaljio, da bi se vrlo brzo pojavio u bijeloj maršalskoj uniformi, spreman da pozdravi svoga gosta. U crikveničkoj luci — već sada stotine brodica i čamaca, zastave, cvijeće, pjesma i ovacije, tisuće građana koji žele što bliže, da još jednom pozdrave i vide dragoga gosta, našeg druga Tita. Na crikveničkoj obali sve je spremno za doček. U trenutku kada sirene najavljuju dolazak Kvame

Nkrumaha, u čijoj se pratnji nalazio drug dr Vladimir Bakarić, drug Tito silazi brodskim stepenicama, vedar, nasmijan i opaljen suncem, prilazi svog gostu, srdačno se s njim pozdravlja i grli. Ovacijama i oduševljenju nema kraja. Drug Tito tada predstavlja Kvame Nkrumahu svoje suradnike i predstavnike društveno-političkog života općine i kotara Rijeka, još jednom odzdravlja i zajedno sa svojim gostom odlazi na »Galeb«.

Dok mornari na »Galebu« užurbano odvezuju konope i brod se udaljuje iz crikveničke luke, tisuće građana i turista još jednom pozdravljaju druga Tita i njegova gosta, koji s palube »Galeba« odzdravljaju mahanjem ruku. U tom je trenutku u srcima svih nas još jednom prostrujila zahvalnost prema našem drugu Titu, želja da ga opet vidimo u našoj sredini, želja za dug život i dobro zdravlje. Ostalo je i dugo, zasigurno nezaboravno sjećanje na ove velike, radosne, divne trenutke boravka druga Tita u našem mjestu.